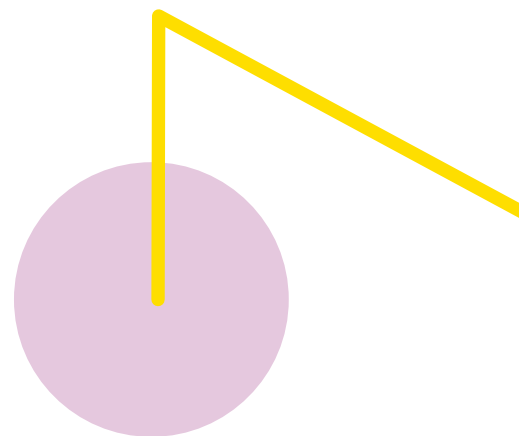

Mere retfærdig rettergang til europæiske sædelighedsdømte

Psykolog Marianne Fuglestved skal være med til at vende en udvikling, hvor sædelighedsforbrydelser i nogle europæiske lande straffes stadig hårdere, uden at der følges tilstrækkeligt op med resocialiserende tiltag. Sammen med en britisk kollega står den danske psykolog i spidsen for at udarbejde nye anbefalinger, som det er målet, at Europarådet til efteråret ratificerer.

Af Jannie Iwankow Søgaard, *journalist*

For ti år siden forsøgte man i Europarådet at nå til enighed om at ratificere en række anbefalinger om administration af sædelighedsdømte i både fængsler og under tilsyn til efterlevelse for alle 47 medlemslande. Forsøget mislykkedes – og anbefalingerne udeblev. Men nu prøver man igen i håbet om, at tiden er moden til det.

Denne gang er det en dansk psykolog, der som den ene af to fagpersoner skal stå i spidsen for at udarbejde de nye anbefalinger til den arbejdsgruppe under Europarådets ministerkomité, der hedder Council for Penological Co-operation (PC-CP). Hendes navn er Marianne Fuglestved, og hun arbejder i dag i Direktoratet for Kriminalforsorgen

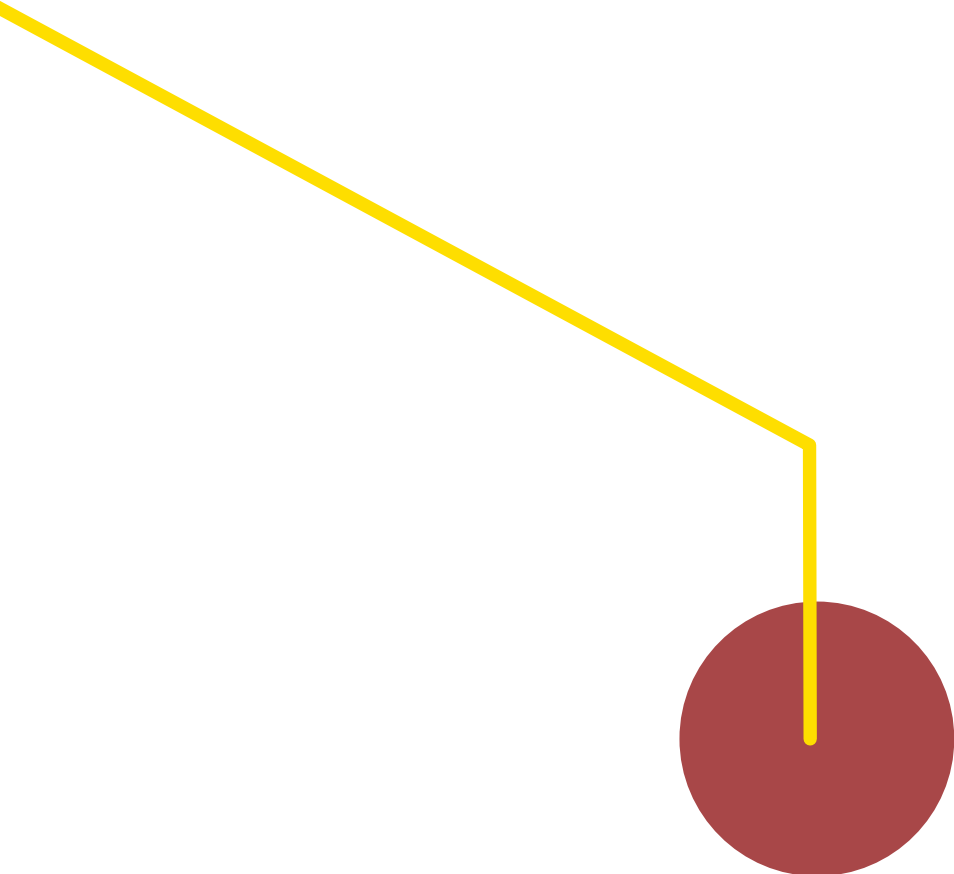
som ledende klinisk psykolog. Hun blev sammen med sin britiske kollega professor Kieran McCartan udpeget til at udføre opgaven for Europarådet qua sit tidligere arbejde med indsatte sædelighedsdømte i Herstedvester Fængsel og patienter med seksuelle forstyrrelser på Sexologisk Klinik i Region Hovedstaden.

Arbejdet tog sin start sidste år og er sat i søen som følge af det, Marianne Fuglestved fra sit faglige ståsted kalder en uhensigtsmæssig udvikling i Europa generelt.

— Tendensen har været at forhindre ny sædeligheds kriminalitet ved at fængsle og fjerne de personer, der blev dømt, fra samfundet. De sidste årtiers forskning har dog vist begrænsninger i denne

tilgang. Forskning på området viser, at det, der hjælper, er at sætte ind med behandling, programindsatser og hjælp til de store sociale udfordringer, som mange sædelighedsdømte har, siger hun.

Når fokus er på at øge strafflængde for sædelighedsforbrydelser i Europa generelt, kan det i nogen udstrækning hænge sammen med det pres om handling, befolkningen lægger på politikerne, når der sker alvorlige sædelighedsforbrydelser. Særligt i de tilfælde, hvor ofrene er børn, er tendensen i en del europæiske lande ifølge Marianne Fuglestved, at politikerne vil vise handlekraft og derfor skruer op for strafferammen. Men det kan i værste fald få modsat effekt af, hvad man ønsker.

— Ved at straffe hårdere er de dømte nok væk fra gaden i længere tid, men uden resocialiseringstiltag vil det i værste fald kunne forværre deres tilstand; uden hjælp til at opnå et bedre selvværd, blive resocialiseret og at etablere og opretholde et normalt forhold til jævnbyrdige voksne er der risiko for, at personerne begår ny kriminalitet efter løsladelse. Når det er sagt, vil jeg dog påpege, at vi i statistikkerne kan se, at der er færre tilbagefald indenfor sædelighedskriminalitet, end der generelt er for anden kriminalitet, siger Marianne Fuglested.

HETEROGEN GRUPPE

Danmark er et af de lande i Europa, der er længst fremme på området for en mere

helhedsorienteret indsats overfor sædelighedsforbrydere. Det allervigtigste er et opgør med forestillingen om, at sædelighedsforbrydere udgør en homogen gruppe. Dette er nemlig langt fra tilfældet. Tværtimod udgør sædelighedskriminelle en sammensat gruppe, hvilket betyder, at der er behov for mange forskelligrettede indsatser i fængslerne og under tilsyn, alt efter hvilken person man har med at gøre.

— Sædelighedskriminalitet dækker over mange typer forseelser. I dansk lovgivning er det alt lige fra blufærdighedskrænkelser til voldtægt, incest, overgreb på børn og download af børnepornografi. Og personer, der begår sædelighedskriminalitet, er meget forskellige. Der er både unge og gamle, folk i høje stillinger, folk med misbrugsproblemer og dybt marginaliserede uden fast bolig. Den typiske seksualforbryder findes med andre ord ikke – og derfor er man også nødt til at gribe indsatsen for hver enkelt person forskelligt an fra person til person, siger Marianne Fuglested.

Hun maner blandt andet forestillingen om, at alle sædelighedsforbrydelser begås af forstyrrede eller mennesker med psykiske lidelser, i jorden. Tager man alene sædelighedsforbrydelser begået mod børn, begås kun 40 procent af disse af mennesker med en parafil forstyrrelse. I de resterende 60 procent har barnet været en erstatning for en voksen seksualpartner og/eller et nemt offer.

Personer med behov for decideret sexologisk behandling kan være personer, der lider af hyperseksualitet, en parafil forstyrrelse som pædofili eller hormonforstyrrelser — tilstande, der gør, at impuls kontrollen er svækket. Andre kan have behov for behandling af et misbrugsproblem eller angst og depression. Nogle sædelighedsdømte har en antisocial personlighedsstruktur, der gør, at de ligner andre mennesker, der begår kriminalitet, og endelig er der dem, der har begået banderelaterede seksualforbrydelser, ofte som følge af et gruppepres, forklarer Marianne Fuglested.

MEDICINSK BEHANDLING

Det vigtigste, inden man iværksætter en indsats for en person, der er dømt for sædelighedskriminalitet, er at foretage en omfattende risiko- og behovsvurdering af vedkommende. Kun på den måde kan man sætte individuelt ind. Det er her, Danmark er særligt langt fremme.

— Vi forsøger herhjemme at tilpasse domstype og den indsats, vi vil gøre for at undgå tilbagefald, meget nøje til hver enkelt person. I Danmark har vi fx en særlig behandlingsordning primært for personer, som har begået kriminalitet mod børn og unge. Her gives mulighed for at give en betinget dom med vilkår om psykiatrisk/sexologisk behandling i sundhedsvæsenet, eller en ubetinget fængselstraf i Herstedvester Fængsel, hvor behandlingsmotivation og -egnethed vurderes. Her gives mulighed for derfra at fortsætte over i et halvåbent fængsel, hvorfra man kan følge ambulat behandling, siger Marianne Fuglestved.

Selvom det lykkes at hjælpe mange — metaanalyser viser, at man reducerer recidivrisikoen med cirka en fjerdedel ved at behandle sædelighedsdømte med resocialiseringsprogrammer og samtaler — er det dog ikke alle, der kan nå ad denne vej. Hvis en sædelighedsdømt ingen effekt har af de forskellige tiltag, kan vedkommende i visse tilfælde tilbydes en medicinsk behandling, der nedsætter kønsdriften, sammen med psykoterapi. Det er frivilligt, og man kan ikke tvinges til at modtage behandlingen. Men ifølge Marianne Fuglestved siger en del ja tak, fordi det betyder, at deres chance for at blive resocialiseret tilbage i samfundet, øges væsentligt. Takker de nej, vil de i mange tilfælde fortsat være fængslet med en forvaringsdom.

BEDRE UDDANNET PERSONALE

Når Marianne Fuglestved og hendes britiske kollega efter planen til oktober 2020 har færdiggjort arbejdet med anbefalinger til Europarådet, vil anbefalingerne

være funderet på allerede vedtagne principper i de europæiske fængselsregler, såsom at sædelighedsforbrydere ikke må diskrimineres i fængslerne, men skal have præcis samme rettigheder som andre indsatte. Det betyder bl.a., at de skal have ret til at deltage i resocialiseringsindsatser, hvilket endnu ikke er indført i alle lande. Og indsatsen på netop det område bør være helhedsorienteret.

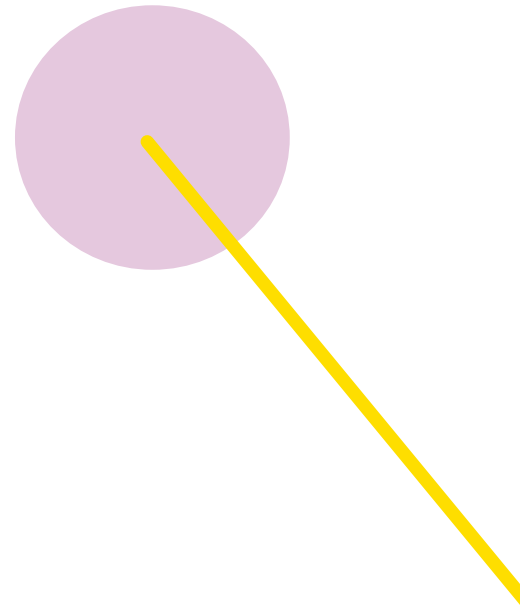
— Vi anbefaler, at der er en tæt sammenhæng mellem varetægtsfængslingen, selve fængslingen og prøveløsladelsen, så der er støtte hele vejen igennem. Og er der behov for psykiatrisk eller sexologiske behandling, bør dette sættes i gang enten ved en betinget dom eller under fængsling og/eller under prøveløsladelse og tilsyn, siger Marianne Fuglestved.

En af de store udfordringer for sædelighedsdømte er, at disse ofte er udsat for en høj grad af stigmatisering. Både i og uden for fængslet. I fængslet er det ikke uhørt, at personer dømt for sædelighedsforbrydelser udsættes for fysisk og psykisk vold fra medindsatte og helt udelukkes fra sociale sammenhænge. For at undgå det vil det i anbefalingerne blive forslået, at sædelighedsdømte har mulighed for at afsone i fred fra andre indsatte i særlige afdelinger, hvilket dog ikke skal forveksles med isolation.

Det er heller ikke et ukendt fænomen, at sædelighedsforbrydere udsættes for stigmatisering af fængselspersonale. Dette gøres der også op med i de nye anbefalinger.

— Der bør være personale, der er uddannet til — og vedvarende uddanner sig til — at tage sig af netop denne gruppe fængselsdømte. Det er vigtigt, at personalet har forståelse for de dømtes meget forskellige problematikker, så de kan støtte op om dem og tilbyde dem de behandlingstiltag og kriminalpræventive programmer, der bidrager bedst til den enkeltes resocialisering, siger Marianne Fuglestved.

Hun understreger, at en vigtig faktor også er at følge op med gentagne

evalueringer af indsatserne og risikovurderinger af de indsatte.

— Risiko- og behovsvurderinger og resocialiserende tiltag bør baseres på evidens, og der bør finde en omfattende og vedvarende vurdering af den indsatte sted, så man kan måle på, om det, der sættes i værk, rent faktisk virker, siger hun.

Endelig er der udslusningen til samfundet, når en indsat har overstået sin straf. Denne bør ingenlunde være tilfældig. Ud over en eventuel fortsættelse af et behandlingsforløb, mener Marianne Fuglestved og hendes britiske kollega således også, at det er afgørende, at databeskyttelsesreglerne overholdes. I sager, der har haft mediernes bevågenhed, er det altafgørende, at personen kan blive løsladt uden fare for, at pressen får nys om det.

— Vi skal sikre dem anonymitet, så de får de bedste muligheder for at starte

en ny tilværelse uden for fængslet. Det betyder, at man i fængslerne skal have viden om, hvordan man håndterer blandt andet højprofilerede sager, siger Marianne Fuglestved.

PRES PÅ EUROPÆISKE LANDE

Med få måneder tilbage til at færdiggøre anbefalingerne i PC-CP er Marianne Fuglestved optimistisk i forhold til, om det ender med, at de 47 lande, der er repræsenteret i Europarådet, nu vil kunne ratificere dem. Hendes fornemmelse er, at der i medlemslandene har været en positiv tilgang til udkastet til anbefalinger på arbejdsgruppemøderne i Strasbourg, idet uenighederne mestendels har handlet om relativt mindre justeringer og formuleringer.

På samme måde har det foreløbige arbejde været til gennemsyn hos nogle af de store forskningsorganisationer på området — International Perspectives on the Assessment and Treatment of Sexual Offenders (IATSO), Association for the Treatment of Sexual Abusers (ATSA), The National Organization for the Treatment of Abuse (NOTA) og Confederation of European Probation (CEP). Også i organisationerne har der overordnet været enighed om anbefalingerne.

— Hvis Europarådets ministerkomité beslutter at ratificere anbefalingerne, så vil der blive lagt et stort pres på de europæiske lande for at følge dem, selvom det netop ikke er lovkrav, men anbefalinger til lovgivning, politikker og praksis på området. Vi vil forhåbentlig komme til at se mindre diskrimination af denne gruppe dømte, færre tilbagefald og bedre resocialiseringsresultater, siger Marianne Fuglestved. ●